

Μετανάστευση και Οικογένεια

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΪΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΗΜΟΥ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Δρ. Νίκος Ξυπολυτάς
Πάντειο Πανεπιστήμιο

Μετανάστευση και Οικογένεια

- Οικογενειακές σχέσεις και χώρα προέλευσης
- Οικονομική και κοινωνική κρίση στις χώρες προέλευσης και οικογένεια
- Εργασία στη χώρα υποδοχής και οικογένεια
- Οικονομική και κοινωνική κρίση στην Ελλάδα και οικογένεια

Οικογένεια και εργασία στη χώρα προέλευσης

Οικογενειακή ανάπτυξη στα πλαίσια της εργασίας

*«Κάθε μέρα ξυπνούσαμε πρωί. Στις 6 γιατί στη δουλειά πήγαινα 9. Πηγαίναμε με τον άντρα μου να προσέχουμε τα ζώα... Να ταϊστούν, να ποτιστούν... Μετά, έμπαινα μέσα στο σπίτι για να φτιάχνω πρωινό για τα παιδιά, να στρώσω το κρεβάτι, ποτέ δεν έφυγα από το σπίτι χωρίς να στρώσω το κρεβάτι... Μετά τα παιδιά στο παιδικό σταθμό ή μετά όταν μεγάλωσαν, στο σχολείο, μετά ετοιμαζόμουν εγώ για να φύγω για τη δουλειά. Τελευταία εγώ... πήγαινα στη δουλειά και δούλευα και τελείωνα 6 η ώρα. Από τις 9 μέχρι 6 η ώρα το απόγευμα... Αλλά είχα το μεσημέρι διάλειμμα για δύο ώρες... Στο διάλειμμα όταν ήταν πολύ μικρά τα παιδιά, σχεδόν πάντα πήγαινα στο σπίτι... με λεωφορείο... Με λεωφορείο 15 λεπτά. Περίπου 10 χιλιόμετρα. Τίποτα. Κίνηση δεν είχαμε. Και γύρναγα μετά τη δουλειά στο σπίτι 6 και μισή και... δουλειές. Και όταν ήταν καλοκαίρι, εντάξει το χειμώνα μόνο μέσα κάνουμε δουλειές, το καλοκαίρι αφού είχαμε χωράφια και τέτοια, πηγαίναμε να... σκαλίσουμε, τέτοια... Είχαμε πολλή δουλειά»
(Γκαλίνα, 45 ετών).*

Ελεύθερος χρόνος και Οικογένεια

*«Ναι, και τα παιδιά, πηγαίναμε με την οικογένειά μου, πιο πολύ πηγαίναμε στο χωριό στη μητέρα του άντρα μου αλλά και (στο) δικό μου. Στην εκκλησία πηγαίναμε οπωσδήποτε και με τα παιδιά βγαίναμε βόλτα. Το ίδιο κάναμε, ψήναμε σουβλάκια, τα παιδιά να χαρούν λίγο και στο πάρκο γιατί έχουμε πολύ ωραίο πάρκο, εκεί έχουμε λίμνη... Στο χωριό που μένω έχουμε πολύ μεγάλο ποτάμι με καθαρό νερό, έχουμε δάσος. Στο δικό μου σπίτι, εδώ το ποτάμι κι εδώ το δάσος. Έχει πράσινο, είναι υπέροχα. Εκεί μαζεύαμε μανιτάρια, όλα»
(Γιαρουσλάβα, 53 ετών. Συνέντευξη 38).*

Οικονομική κρίση στην Ουκρανία και Οικογενειακές σχέσεις

«Στα 25 έκανα την κόρη μου και αμέσως όταν η κόρη μου ήταν 6 μηνών χώρισα, γιατί ο άντρας μου έπινε... Εντάξει ήτανε καλός άνθρωπος αλλά έπινε. Η κόρη μου ήταν 6 μηνών. Πήγαινα στην δουλειά, και ερχότανε στην Αστυνομία μεθυσμένος. Ντροπή! ... Και από 6 μηνών που ήταν η κόρη μου δεν είχα βοήθεια τίποτα, ούτε πήρα λεφτά, ούτε βλέπει το παιδί, τίποτα» (Γκαλίνα, 45 ετών. Συνέντευξη 33).

Οικονομική κρίση στην Ουκρανία και Οικογενειακές σχέσεις

«Εγώ δεν περίμενα από τον άντρα μου λεφτά, να σου πω ότι εγώ πήγα στην Πολωνία περίπου 30 φορές μπορεί και περισσότερο, μια βδομάδα δούλενα, Σάββατο και Κυριακή είχα ρεπό, μάζενα πράγματα αυτή την εβδομάδα, έπαιρνα δύο τσάντες ρούχα και πήγαινα στην Πολωνία και πουλούσα και βότκα και τσιγάρα και σαλάμια... Ναι, στην Πολωνία στην λαϊκή και γύριζα από εκεί και πάντα είχα στην τσέπη περίπου 70, 80, 100 όχι ευρώ, δολάρια παραπάνω. Τα δικά μου τα παιδιά δεν ξέρουν την φτώχεια γιατί πάντα ήμουν μαζεμένη, πάντα είχα φαγητό, ρούχα, όλα, δεν ξέρανε ποτέ τη φτώχεια. Εγώ το λέω. Πώς το 'κανα; Όπως εγώ παίρνω τσάντες σαλάμια, 100 κιλά, 120, μια γυναίκα (να) σηκώνει δύο τόσο (μεγάλες) τσάντες;» (Γιαρουσλάβα, 53 ετών. Συνέντευξη 38).

Οικιακή εργασία και Οικογενειακές σχέσεις

- Απομάκρυνση από κοινοτικά και οικογενειακά δίκτυα προστασίας
- Ανάπτυξη «ψευδο-οικογενειακών» σχέσεων

Τα καθήκοντα της οικιακής εργασίας και η νοηματοδότησή τους

- **Οικοκυρικά καθήκοντα**
- **Φροντίδα μικρών παιδιών**
- **Φροντίδα ηλικιωμένων**

Ψευδο-οικογενειακές σχέσεις

Η φροντίδα του νοικοκυριού γίνεται κατανοητή ως προέκταση καθηκόντων της νοικοκυράς

«Ας πούμε Δευτέρα, εγώ το έκανα από μόνη μου το πρόγραμμα, την Δευτέρα κάνω γενική στην κουζίνα. Τρίτη υπνοδωμάτιο των κυρίων μου. Τετάρτη δωμάτιο ενός παιδιού. Πέμπτη το άλλο. Γενική. Τα παράθυρα, όλα, ξεσκόνισμα, βγάζω όλα τα βιβλία. Και την Παρασκευή το σαλόνι... Αλλά ένα δωμάτιο καθαρίζω πολύ καλά, γενική. Παντού, περνάω παντού γρήγορα, γρήγορα. Αλλά ένα δωμάτιο πρέπει να είναι πολύ καθαρισμένο, γιατί μου αρέσει αυτό. Αλλά όχι μόνο να κάνω ένα δωμάτιο και τα άλλα να τα αφήνω, όχι».
(Γκαλίνα, 47 ετών, Συνέντευξη 22)

Ψευδο-οικογενειακές σχέσεις

- Η φροντίδα προς τα παιδιά γίνεται κατανοητή ως προέκταση μητρικών καθηκόντων

«Μου έλεγε (η μικρή) άμα έφευγε η μαμά, μου λέει η Μαργαρίτα «Μαρία, τώρα που δεν είναι εδώ η μαμά να σε φωνάζω μαμά». Αλλά άμα η μαμά θα έρθει δεν θα σε φωνάζω. Λέω μπράβο. Είχε ξαπλώσει για ύπνο, εγώ έκανα σταυρό και τη φίλησα στο πρόσωπο και ήτανε πολύ χαρούμενη. Και κάποιες στιγμές, όχι συνέχεια αλλά κάποιες στιγμές μου έλεγε ξάπλωσε μαζί μου. Εγώ ήθελα πολύ να ξαπλώνω μαζί της». (Μαρία, 57 ετών, Συνέντευξη 36)

Ψευδο-οικογενειακές σχέσεις

- Η φροντίδα ηλικιωμένων γίνεται κατανοητή ως καθήκον των νεότερων απέναντι στους γεροντότερους

«Φροντίζω την κυρία. Το πρωί πρέπει να δώσεις και τα χάπια. Όταν ξυπνάω το πρωί, της τα δίνω, την αλλάζω, γιατί τώρα έχει πρόβλημα ... δεν είναι πολύ καλά...Και όμως για να αισθάνεται λιγάκι ότι είναι ζωντανή, ότι δεν άλλαξε τίποτα, ότι είναι γυναίκα, τη φροντίζω. Το πρώτο πράγμα που κάνω είναι τα μαλλιά της. Τα φτιάχνω τα νύχια, είναι σαν κούκλα. Κοιμάται, δεν θέλω να την ξυπνήσω για να την δείτε και της αρέσει και τη φροντίζω έτσι. Και κάνω μπάνιο την κυρία... Οπωσδήποτε δύο φορές την ημέρα, πρωί και βράδυ...Μετά μαγειρεύω, ψωνίζω, όλα αυτά. Τώρα είμαι στο σπίτι δεν μπορώ να πω σαν υπηρέτρια, είμαι σαν άνθρωπος της οικογένειάς της».
(Λιουντμίλλα, 57 ετών, Συνέντευξη 41)

Σχέσεις με οικογένεια στη χώρα προέλευσης

- **Περεταίρω διάρρηξη οικογενειακών σχέσεων**
«Ούτε θέλω να σκεφτώ, αυτό με τρομάζει πάρα πολύ... γιατί υπάρχουν και γονείς και παιδιά που μας βλέπουν μόνο (σαν) πορτοφόλι και γελάμε και λέμε, μετά να γεράσουμε να έχουμε τα λεφτά μας και να πάμε στο γηροκομείο και να μένουμε εκεί» (Νίνα, 53 ετών, Συνέντευξη 3)
- **Εξατομικευμένη εργασία και επικράτηση οικονομικών κριτηρίων στην αξιολόγηση των οικογενειακών σχέσεων**
«Μετά από χρόνια νιώθεις κάπως... πώς να το εξηγήσω, σαν προδοσία που εσύ δουλεύεις και ο άλλος δεν κάνει τίποτα. Γιατί όταν εγώ ήρθα εδώ αυτός έμεινε μ' ένα μικρό παιδί 8,5 χρονών. Ήταν το παιδί μικρό, το πρόσεξε, εντάξει... Μεγάλωσε το παιδί, πήγε από δω, από κει, παντρεύτηκε κι αυτός, αυτός έμεινε έτσι. Και του έλεγα κάποτε «Πήγαινε για δουλειά», έλεγε «Δεν υπάρχει...». Τώρα παίρνει σύνταξη. Εγώ 14 χρόνια δουλεύω και βγάζω ψίχουλα κι ο άλλος δεν κάνει τίποτα...» (Ολγα, 50 ετών, Συνέντευξη 31)

Αντιστροφή των όρων κατανόησης οικονομίας και οικογένειας

Οικονομική κρίση στην Ελλάδα και οικογένεια

Σταθεροποίηση της διάρρηξης των οικογενειακών σχέσεων.

- *«Αν έχω ένα πρόβλημα θα μιλήσω με το Στέφανο και την οικογένειά του (τωρινοί εργοδότες) ή με τη Τζίνα (προηγούμενοι εργοδότες). Αυτή είναι η οικογένειά μου. Μεγάλωσα τα παιδιά τους και όταν πηγαίνω εκεί αισθάνομαι σαν να πάω στη μικρότερη αδερφή μου. Αυτή είναι η οικογένειά μου και όταν έχω ένα πρόβλημα με λεφτά ή κάτι τέτοιο, τους το λέω και προσπαθούν να το λύσουμε» (Λιάνα, Γεωργία, 57 ετών)*
- *«Ας πούμε ότι εξηγώ το πρόβλημα στην αδερφή μου ή στον άντρα μου. Τι θα κάνουν; Θα κάνουν κάτι; Όχι. Αλλά αν εξηγήσω τα πράγματα στην κυρία μου θα κάνει κάτι και αυτό είναι. Είναι καλύτερα έτσι» (Αμαλία, Αλβανία, 58 ετών)*

Οικονομική κρίση στην Ελλάδα και οικογένεια

Κρίση και «χαλαρές» οικογενειακές σχέσεις

«Δεν νομίζω ότι θα είμαι με τις κόρες μου. Θα μεταναστεύσουν όπως κι εμείς. Αν πάνε στο πανεπιστήμιο και προχωρήσουν μπορεί να ψάξουν για διαφορετικά πράγματα. Για παράδειγμα, εγώ μεγάλωσα στη Ρουμανία και κατέληξα κάπου τελείως διαφορετικά. Έτσι κι αυτές μπορεί να πάνε κάπου τελείως διαφορετικά. Ποιος ξέρει;» (Σύλβια, Ρουμανία, 40 ετών)

Βιβλιογραφία

- Βασιλικού Κ. (2009) «Μετανάστριες Οικιακοί Βοηθοί και ‘Διεθνική Οικογένεια’». *Κοινωνική Ανάπτυξη και Συνοχή* 4 (1): 109-125.
- Elder, H. Glen Jr. (1999) *Children of the Great Depression: Social Change in Life Experience*. Colorado: Westview Press.
- Komarovsky, M. (1940) *The Unemployed Man and His Family. The Effect of Unemployment upon the Status of the Man in Fifty-Nine Families*. New York: Dryden Press, The Institute of Social Research.
- Ευπολυτάς Ν. (2013) *Εσωτερική Οικιακή Εργασία*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Χατζαρούλα Π. (2012) *Σμιλεύοντας την Υποταγή*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Ψημμένος Ι. (2013) *Εργασία και Κοινωνικές Ανισότητες*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια